

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 836/2023
15.03.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Гордане Комненић, председника већа, др Илија Зиндовић и Марије Терзић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Драгана Милидраговић, адвокат из ..., против тужене Предшколске установе „Радосно детињство“ Нови Сад, коју заступа Правобранилаштво Града Новог Сада, ради исплате, одлучујући о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 3166/22 од 16.11.2022. године, у седници одржаној 15.03.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиле изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 3166/22 од 16.11.2022. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П1 1772/21 од 19.04.2022. године, ставом првим изреке, одлучено је да се тужбени захтев усваја. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиљи, за период од 30.04.2018.године, до 31.03.2021. године, исплати: на име неисплаћене накнаде за исхрану у току рада износ од 95.336,00 динара, са законском затезном каматом почев од 14.07.2021. године, па до исплате и износ од 17.078,81 динара на име законске затезне камате обрачунате за период од доспелости сваког појединачног месечног износа до 13.07.2021. године; на име неисплаћене накнаде за регрес за коришћење годишњег одмора износ од 83.692,20 динара, са законском затезном каматом почев од 14.07.2021. године, па до исплате и износ од 13.082,96 динара, на име законске затезне камате обрачунате за период од доспелости сваког појединачног месечног износа до 13.07.2021. године. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиљи исплати трошкове парничног поступка у укупном износу од 95.262,00 динара, са законском затезном камато, почев од извршности па до коначне исплате. Ставом четвртим изреке, одбијен је захтев тужиле за ослобађање од обавезе плаћања судских такси.

Апелациони суд у Новом Саду је, пресудом Гж1 3166/22 од 16.11.2022. године, ставом првим изреке, преиначио пресуду Основног суда у Новом Саду П1 1772/21 од 19.04.2022. године, и одбио захтев тужиле да јој тужена, за период од 30.04.2018.године, до 31.03.2021. године, исплати на име накнаде трошкова за исхрану у току рада износ од 95.336,00 динара, са законском затезном каматом од 14.07.2021. године, до исплате, износ од 17.078,81 динара, на име законске затезне камате

обрачунате од доспелости сваког појединачног месечног износа до 13.07.2021. године, и по основу накнаде трошкова за регрес за коришћење годишњег одмора износ од 83.692,20 динара, са законском затезном каматом од 14.07.2021. године, до исплате и износ од 13.082,96 динара, на име законске затезне камате обрачунате од доспелости сваког појединачног месечног износа до 13.07.2021. године, као и да јој накнади трошкове поступка у износу од 95.262,00 динара, са законском затезном каматом од извршности, до исплате. Ставом другим изреке, обавезана је тужила да туженој накнади трошкове парничног поступка у износу од 47.400,00 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде, до исплате. Ставом трећим изреке, обавезана је тужила да туженој накнади трошкове жалбеног поступка, у износу од 44.761,12 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде, до исплате. Ставом четвртим изреке, у преосталом делу којим је одлучено о предлогу тужиле за ослобођење од плаћања судских такси пресуда Основног суда у Новом Саду П1 1772/21 од 19.04.2022. године, је укинута и предмет у том делу враћен првостепеном суду на поновно одлучивање.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужила је изјавила благовремену ревизију због погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду, применом одредбе члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/11... 18/20) и утврдио да је ревизија неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужила је у радном односу код тужене на радном месту „...“, са коефицијентом за обрачун плате од 6,30. Код тужене у спорном периоду није била обезбеђена исхрана за запослене, већ је била обезбеђена искључиво за децу у вртићу. Тужена је тужили у утуженом периоду обрачунавала зараду у складу са Законом о платама у државним органима и јавним службама тако што је коефицијент радног места од 6,30 множен прописаном основицом за дати месец, а уколико је тако обрачуната плата била нижа од износа минималне плате, тужена је вршила доплату (корекцију) плате до износа минималне зараде. У обрачунским листама плате тужиле нису посебно исказане накнаде трошкова за исхрану у току рада и за регрес, нити је исказано који део коефицијента се односи на ове накнаде. Вештачењем је утврђена накнада трошкова за исхрану у току рада и за регрес у две варијанте и то: према параметрима из одредбе члана 32. Општег колективног уговора („Службени гласник РС“, бр. 50/2008, Анекс 1 бр.104/2008 и Анекс 2 бр.8/2009) у првој варијанти; према најповољнијем критеријумима у тренутно важећим колективним уговорима у Републици Србији којим је прописан дневни износ накнаде трошкова за исхрану у току рада у висини од 250,00 динара бруто и месечни износ регреса у висини од 1/12 минималне зараде, у другој варијанти, коригован у погледу спорног периода.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је применом одредбе чл. 111. и 118. Закона о раду, закључио да у износу минималне зараде не могу бити садржане предметне накнаде, па је тужену обавезао да тужили исплати накнаду за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора, на основу обрачуна према критеријумима у упоредно важећим колективним уговорима у Републици

Србији који су били важећи у истом временском периоду на који се односи предметно потраживање тужиле, а који се односе на јавна предузећа.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду тако што је тужбени захтев тужиле одбио налазећи да се за утврђивање и обрачун плате тужиле, као и накнада и додатака по основу рада, примењују прописи којима се уређују плате, накнаде и друга примања запослених у јавним службама. Пошто посебан закон – Закон о платама у државним органима и јавним службама, у одредби члана 4. став 2. прописује да коефицијент за обрачун плате садржи и додатак за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, другостепени суд је закључио да та одредба посебног закона искључује примену опште норме и Закона о раду.

По оцени Врховног касационог суда, другостепени суд је правилно применио материјално право.

Закон о раду у одредби члана 105. став 3. прописује да се под зарадом сматрају сва примања из радног односа осим примања из члана 14, члана 42. став 3. тачке 4. и 5, члана 118. став 1. тачке 1-4, члана 119, члана 120. тачка 1. и члана 158. тог закона. Према одредби члана 118. став 1. тачке 5. и 6. Закона о раду, запослени има право на накнаду трошкова у складу са општим актом и уговором о раду за исхрану у току рада, ако послодавац ово право није обезбедио на други начин и на регрес за коришћење годишњег одмора, а висина трошкова из става 1. тачка 5. тог члана мора бити изражена у новцу (став 2).

Закон о платама у државним органима и јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 34/01... 86/19), прописао је начин утврђивања плате, додатака, накнада и осталих примања, поред осталог и за запослене у јавним службама које се финансирају из буџета Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе. Плату запослених у јавним службама одређује основна плата коју чини производ основице за обрачун плате (коју утврђује Влада) и коефицијента (утврђених актом Владе), додатака на плату прописаних тим законом (минути рад, прековремени рад, теренски додатак, рад ноћу и на дан државних и верских празника) и обавезе које запослени плаћа по основу пореза и доприноса за обавезно социјално осигурање из плате. Према одредби члана 4. став 1. тог закона, коефицијент плате изражава сложеност послова, одговорност, услове рада и стручну спрему, а према ставу 2. коефицијент садржи и додатак на име накнаде за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора.

Закон о јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 42/91... 83/14), прописује да се јавном службом у смислу тог закона сматрају установе, предузећа и други облици организовања утврђени законом који обављају делатност односно послове којима се обезбеђује остваривање права грађана односно задовољавање потреба грађана и организација, као и остваривање других законом утврђених интереса у одређеним областима. Ради обезбеђивања остваривања права утврђених законом и остваривања другог законом утврђеног интереса у области образовања, науке, културе, физичке културе, ученичког и студентског стандарда, здравствене заштите, социјалне заштите, друштвене бриге о деци, социјалног осигурања, здравствене заштите животиња, оснивају се установе. Установе, предузећа и други облици организовања за обављање делатности послова из члана 3. тог закона могу се основати према члану 4. тог закона. Република, аутономна покрајина и локална самоуправа средства за обављање

делатности обеђује из буџета и других извора у складу са законом, па су запослени код тих послодаваца у посебном режиму рада.

На основу одредбе члана 35. Посебног колективног уговора за запослене у установама предшколског васпитања и образовања чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе („Службени гласник РС“, број 43/17) било је прописано (до 13.07.2020. године) да запослени има право на плату у складу са законом која се утврђује на основу: 1) основице за обрачун плата; 2) коефицијента; 3) додатака на плату и 4) обавеза које запослени плаћа по основу пореза и доприноса за обавезно социјално осигурање из плате у складу са законом. Иста регулатива садржана је и у одредбама чл. 36. и 37. Посебног колективног уговора за запослене у установама предшколског васпитања и образовања чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе („Службени гласник РС“, бр. 97/20, који је ступио на снагу 15.07.2020. године).

Дакле, регулатива обрачуна и исплате плата у јавним службама, у складу са нормама посебног закона, није истоветна регулативи обрачуна и исплате зарада према правилима која се примењују у општем радно-правном режиму, јер појам зараде у одређеним радним срединама и плате нема јединствено значење, што се директно одражава на различитост услова, начина и обима права на накнаду предметних трошкова. Обрачуном плате запосленима у јавним службама, применом посебних закона и општих аката, запослени на одређеним радним местима са најнижим коефицијентом, примају плату у нижем износу од минималне зараде и у тој ситуацији је вршена доплата до висине вредности минималне зараде. Међутим, исплатом плате запосленима у јавним службама у висини вредности минималне зараде, не активирају се правила општег радно-правног статуса према коме запослени који у складу са законом остварује право на исплату минималне зараде има право на увећану зараду и накнаду трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, у смислу одредбе чл. 108. и 118. Закона о раду. Горе наведени посебни прописи не предвиђају право на накнаду за исхрану и регрес за коришћење годишњег одмора, посебном нормом па тако ни Посебан колективни уговор за запослене у установама предшколског васпитања и образовања чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе („Службени гласник РС“, број 43/17) ни Посебан колективни уговор за запослене у установама предшколског васпитања и образовања чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе („Службени гласник РС“, број 97/20) не садрже одредбе које се односе на накнаду трошкова за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора, нити њихову висину. Те накнаде обухваћене су и садржане у коефицијенту за обрачун плате (члан 4. став 2. Закона о платама у државним органима и јавним службама), што значи да се иста остварују кроз обрачун и исплату плате, због чега нема ни основа (упућујућих норми) да се примењују параметри из колективних уговора за запослене у јавним предузећима односно општег колективног уговора. Стога, према садржају наведених посебних закона, нема правне празнине по питању права на исплату накнаде трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, због чега нема ни услова за супсидијерну примену Закона о раду (члан 2. Закона о раду), што значи да је тужбени захтев тужиље неоснован.

На основу Закључка усвојеног на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 05.07.2022. године, запослени којима се плате исплаћују у висини вредности минималне зараде у јавним службама, као корисницима буџетских

средстава, остварују право на накнаду трошкова исхране у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора по основу рада, применом коефицијента за обрачун и исплату плата, у ком је садржан додатак на име тих накнада и саставни је део коефицијента за сваког запосленог. Из тих разлога се наводима ревизије тужиље неосновано побија правилност примене материјалног права.

Правилна је и одлука о трошковима парничног поступка јер је донета правилном применом одредбе члана 153. став 1, члана 154. и члана 165. став 2. Закона о парничном поступку.

Из наведених разлога, Врховни касациони суд је одлуку као у изреци донео применом одредбе члана 414. став 1. Закона о парничном поступку.

**Председник већа – судија
Гордана Комненић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић